

Autor: Kazimierz Postulski
Tytuł: Komentarz do art.153 Kodeksu karnego wykonawczego
Stan prawny: 2012.08.21

1. Przerwa jest jedną z najdalej idących form wstrzymania wykonania kary pozbawienia wolności. Dlatego przed jej udzieleniem należy zawsze rozważyć, czy nie będzie wystarczające - dla zrealizowania potrzeb, którym ma ona służyć - skorzystanie z przewidzianych w kodeksie możliwości zezwolenia skazanemu na krótkotrwały pobyt na wolności w innej formie. Chodzi o przewidziane w kodeksie karnym wykonawczym takie instytucje, jak przepustka (art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9 k.k.w.), nagroda (art. 138 § 1 pkt 7 i 8 k.k.w.), zezwolenie (art. 141a § 1 i art. 165 § 2 k.k.w.). Poza tym, jako odstępstwo od zasady bezzwłocznego i ciągłego wykonywania kary, przerwa powinna być udzielana tylko z uwzględnieniem wąskiego rozumienia przesłanek wymienionych w art. 153 k.k.w.

2. Obligatoryjna przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności jest udzielana z tych samych powodów co odroczenie wykonania kary, wymienionych w art. 150 k.k.w. (zob. tezy do tego przepisu).

3. Szczególnej uwagi w sprawach o udzielenie przerwy z powodu ciężkiej choroby wymagają nierzadkie przypadki, w których skazany, aby otrzymać przerwę, w sposób świadomy godzi we własne zdrowie, dokonując samouszkodzenia albo powstrzymując się od zaleconego sposobu leczenia i przez to doprowadza się do stanu, który można uznać za ciężką chorobę uniemożliwiającą wykonywanie kary. Należy wówczas rozważyć, czy nie będzie wystarczające umieszczenie skazanego w szpitalu więziennym, przy jednoczesnym skorzystaniu z możliwości, które dają przepisy art. 115 i 118 k.k.w. (G. Wiciński, *Instytucja przerwy w odbywaniu kary...*, s. 20). W grę może także wchodzić leczenie skazanego w pozawięziennym podmiocie leczniczym.

4. Fakultatywną przesłanką udzielenia przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności są ważne względy rodzinne lub osobiste. Materialną treść tej przesłanki należy rozumieć podobnie jak przesłanki przewidziane w wypadku odroczenia wykonania kary, wynikające z takiego wykonania zbyt ciężkie skutki dla skazanego lub jego rodziny. Inne niż w art. 151 § 1 k.k.w. sformułowanie tej przesłanki w komentowanym przepisie jest podyktowane względami redakcyjnymi, wynikającymi z istoty przerwy, a nie innym jej rozumieniem. Jest to więc również przesłanka z kategorii ocen, o charakterze klauzuli generalnej.

5. Nie da się taksatywnie wymienić wszystkich sytuacji, które pozwalają na ocenę, że względy rodzinne lub osobiste skazanego przemawiają za udzieleniem mu przerwy w wykonywaniu kary. Takie oceny należy indywidualizować w konkretnych sprawach (zob. też R. Skobejko, *Przerwa w odbywaniu kary*, NP 1970, nr 9, s. 1331). Stąd też celowe wydaje się pokazanie, jak omawiana przesłanka rozumiana jest w orzecznictwie sądowym. W kolejnych tezach (6-16) powołano te postanowienia sądów apelacyjnych, które zdają się wytyczać prawidłowy kierunek rozumienia przesłanek wymienionych w art. 153 § 2 k.k.w. (zob. też tezy 10-17 do art. 151 k.k.w.).

6. Osadzenie w celu odbycia orzeczonej kary pozbawienia wolności zawsze wywołuje pewne negatywne następstwa w życiu osobistym, zawodowym i rodzinnym skazanego. Sytuacja taka stanowi jednak naturalną konsekwencję izolacji więziennej. Przy ocenie zasadności wniosku o udzielenie przerwy należy zatem zawsze zastanowić się, czy ciężar gatunkowy ujemnych skutków osadzenia w zakładzie karnym jest tego rodzaju, że w żaden

inny sposób niż przez udzielenie przerwy w karze nie można im zarządzić (postanowienie SA w Lublinie z dnia 23 września 2009 r., II AKzw 758/09, KZS 2010, z. 1, poz. 76, LEX nr 575773).

7. Ważne względy rodzinne, jako przesłanka udzielenia przerwy w wykonaniu kary, to okoliczności uzasadniające uznanie za ciężką sytuacji życiowej najbliższej rodziny skazanego, a zarazem nadające się do poprawienia wyłącznie przez obecność skazanego i jego osobiste starania (postanowienie SA w Krakowie z dnia 13 września 2001 r., II AKz 326/01, KZS 2001, z. 9, poz. 21, LEX nr 49500).

8. Celem przerwy w karze jest likwidacja zbyt ciężkich (cięższych niż typowe) skutków, jakie niesie ze sobą pozbawienie wolności dla skazanego lub (i) jego rodziny, nie zaś odwleknięcie w czasie zwyczajnych trudności i niedogodności płynących z powinności wykonania kary pozbawienia wolności, jakie dotyczą również bliskich osób skazanych (postanowienie SA w Lublinie z dnia 19 maja 2010 r., II AKzw 354/10, LEX nr 593375).

9. Przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności ma charakter wyjątku od zasady nieprzerwanego odbywania kary pozbawienia wolności, a więc przesłanki jej udzielania muszą być ściśle interpretowane. Dopóki zatem istnieje przekonanie, że obecność skazanego na wolności nie jest absolutnie konieczna, a jedynie wskazana do realizacji określonych celów, dopóty udzielenie przerwy nie jest uzasadnione (postanowienie SA w Lublinie z dnia 25 marca 2009 r., II AKzw 223/09, KZS 2009, z. 7-8, poz. 103, LEX nr 530890).

10. Nie powinno się udzielać przerwy w wykonaniu kary tylko po to, by skazany wykonał obowiązek, którego niewykonanie spowodowało zarządzenie wykonania kary (postanowienie SA w Krakowie z dnia 12 września 2008 r., II AKzw 709/08, KZS 2008, z. 9, poz. 37, LEX nr 472223).

11. Potrzeba wykonania przez skazanego prac rolniczych i ogrodniczych nie przemawia za udzieleniem mu przerwy w karze. Fakt, iż skazany nie może zajmować się działalnością rolniczą stanowi bowiem naturalną konsekwencją odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Skazany może wydzierżawić gospodarstwo rolne i w ten sposób czerpać z niego dochody, a po odbyciu kary zająć się ponownie działalnością rolniczą (postanowienie SA w Lublinie z dnia 23 września 2009 r., II AKzw 758/09, KZS 2010, z. 1, poz. 76, LEX nr 575773).

12. Okoliczności dotyczące konieczności przeprowadzenia rozwodu i zawarcia małżeństwa nie stanowią podstawy udzielenia przerwy, gdyż czynności te można przeprowadzić bez konieczności opuszczenia zakładu karnego lub podczas zezwoleń na czasowe opuszczenie jednostki penitencjarnej (postanowienie SA w Lublinie z dnia 31 grudnia 2007 r., II AKz 1051/07, KZS 2008, z. 5, poz. 99, LEX nr 423533).

13. Nie można uznać za przesłankę do udzielenia przerwy deklarowanej chęci ochrzcenia dziecka. Trzeba bowiem mieć na względzie, że przerwa jest jedną z najdalej idących form wstrzymania wykonania kary pozbawienia wolności. Dlatego przed jej udzieleniem należy zawsze rozważyć, czy nie będzie wystarczające - dla zrealizowania potrzeb, którym ma służyć - skorzystanie z przewidzianych w kodeksie karnym wykonawczym możliwości zezwolenia skazanemu na krótkotrwały pobyt na wolności - na przykład na podstawie art. 141a k.k.w. (postanowienie SA w Lublinie z dnia 29 listopada 2007 r., II AKzw 854/07, KZS 2008, z. 4, poz. 116, LEX nr 418829).

14. Mając na uwadze wąskie rozumienie przesłanek udzielania przerwy, trzeba zwrócić

uwagę na fakt, który słusznie wyeksponował w jednym z orzeczeń SA w Krakowie (postanowienie z dnia 13 marca 2002 r., II AKz 62/02, KZS 2002, z. 3, poz. 22, LEX nr 56715), stwierdzając, że orzekanie sądów - zwłaszcza w karnym postępowaniu wykonawczym - nie ma na celu wyłącznie ochrony rodziny, lecz wymierzanie sprawiedliwości (art. 175 ust. 1 i art. 177 Konstytucji RP). Dobro rodziny jest wartością konstytucyjną (art. 71), wszelako adresatem tej normy jest Państwo, które powinno to uwzględnić w swej polityce społecznej i gospodarczej.

15. Chęć kontynuowania przez skazanego nauki w zakresie szkoły wyższej nie może być traktowana jako okoliczność szczególna, wyjątkowa, uzasadniająca konieczność odstąpienia od zasady nieprzerwanego odbywania kary. Ciężar gatunkowy ujemnych skutków osadzenia w zakładzie karnym musi być tego rodzaju, że w żaden inny sposób niż przez udzielenie przerwy w karze nie można im zaradzić (postanowienie SA w Lublinie z dnia 25 września 2006 r., II AKz 677/06, KZS 2007, z. 2, poz. 79, LEX nr 269295).

16. Odległy koniec kary skazanego niedawno za poważne przestępstwa skłania do daleko idącej powściągliwości w udzieleniu mu przerwy w wykonaniu kary. Przewidywanie surowej kary jest samodzielną przesłanką tymczasowego aresztowania jeszcze przed wyrokiem, a to z obawy o uchylanie się od wymiaru sprawiedliwości. Podobna obawa zachodzi, gdy taka kara zostanie orzeczona (zob. postanowienie SA w Krakowie z dnia 28 grudnia 2001 r., II AKz 505/01, KZS 2001, z. 12, poz. 32, LEX nr 51956).

17. Jako "ważne względy osobiste", które mogą uzasadniać udzielenie przerwy, wskazuje się wszystkie te okoliczności, które dotyczą szeroko pojętej edukacji skazanego. Ważne dla skazanego mogą też okazać się sprawy związane z jego pracą zawodową, zwłaszcza gdy orzeczono karę krótkoterminową (G. Wiciński, *Instytucja przerwy w odbywaniu kary...*, s. 20).

18. Identycznie, jak w przypadku odroczenia wykonania kary kodeks wykonawczy normuje kwestię udzielenia przerwy kobiecie ciężarnej i sprawującej opiekę nad dzieckiem w okresie 3 lat od urodzenia, odsyłając w tym przedmiocie do art. 151 § 3 k.k.w. (zob. tezy 23-26 do art. 151).

19. Fakultatywność przerwy w przypadku istnienia przesłanek określonych w art. 153 § 2 k.k.w. nakłada na sąd obowiązek zwrócenia uwagi także na charakter, okoliczności i skutki czynu popełnionego przez skazanego. Mogą one przemawiać przeciwko udzieleniu przerwy. Każdorazowo też sąd powinien ocenić na podstawie zebranych dowodów (opinia zakładu karnego, wywiad środowiskowy, dane o skazanym znajdujące się w aktach sprawy karnej lub aktach osobowych) prognozę co do zachowania się skazanego w wypadku udzielenia mu przerwy (w szczególności przestrzegania porządku prawnego) i wykorzystywania jej zgodnie z celem, któremu ma służyć.

20. Rozpoznając wniosek o udzielenie przerwy w wykonaniu kary sąd penitencjarny powinien więc zbadać czy skazany rokuje wykorzystanie przerwy zgodnie z jej deklarowanym celem, a w przypadku zaistnienia uzasadnionych co do tego wątpliwości, a także wątpliwości co do tego, czy przebywając na wolności będzie przestrzegał porządku prawnego, odmówić zastosowania tej fakultatywnej instytucji.

21. Prognoza dotycząca zachowania skazanego na wolności w razie udzielenia mu przerwy nie może być wyłącznym przedmiotem rozważań sądu. Sąd penitencjarny, procedując w przedmiocie udzielenia przerwy w wykonaniu kary powinien bowiem zbadać również istnienie bądź też nie określonych faktów dotyczących sytuacji rodzinnej lub osobistej skazanego, uzasadniających udzielenie przerwy (postanowienie SA w Krakowie z dnia 26

sierpnia 2008 r., II AKz w 668/08, Prok. i Pr. 2009, nr 3, poz. 38, LEX nr 477997; postanowienie SA w Lublinie z dnia 5 sierpnia 2009 r., II AKz w 672/09, KZS 2009, z. 12, poz. 85, LEX nr 524004). Problem zachowania się skazanego na wolności może być rozważany dopiero wtedy, gdy sąd ustali, iż zachodzą przesłanki do udzielenia przerwy. Gdyby bowiem skazany miał nie wykorzystać przerwy w tym celu, który uzasadnia jej udzielenie, a więc należałoby przerwę odwołać, lepiej w ogóle jej nie udzielać (postanowienie SA w Krakowie z dnia 29 listopada 1999 r., II AKz 512/99, Prok. i Pr. 2000, nr 4, poz. 26, LEX nr 39094). Udzielenie kolejnej przerwy jest niewskazane w szczególności w sytuacji, gdy skazany nie wykorzystał poprzedniej przerwy zgodnie z jej celem, choćby jego sytuacja osobista lub rodzinna to uzasadniała (zob. postanowienie SA w Krakowie z dnia 7 czerwca 2001 r., II AKz 206/01, KZS 2001, z. 6, poz. 41, LEX nr 49603).

22. W wyniku nowelizacji z 2011 r. w art. 153 § 2 k.k.w. wykreślono z katalogu przesłanek warunkujących uzyskanie przez skazanego zgody na przerwę w wykonywaniu kary pozbawienia wolności "ważne względy zdrowotne". W uzasadnieniu projektu tej zmiany znalazło się stwierdzenie, że wymieniony zwrot występujący w dotychczasowej treści tego przepisu dawał zbyt dużą możliwość interpretacyjną, a co za tym idzie - możliwość manipulowania nim w celu uzyskania przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności lub uchylecia tymczasowego aresztowania. Usunięcie tego zwrotu nie eliminuje możliwości odroczenia lub udzielenia przerwy w wykonywaniu kary, zawiązując je jednak do możliwości określonych w art. 150 k.k.w., tj. występowania u skazanego ciężkiej choroby, uniemożliwiającej mu wykonanie orzeczonej kary.

23. Zmiana brzmienia art. 153 § 2 k.k.w., poprzez wyeliminowanie możliwości udzielenia przerwy ze względów zdrowotnych, stawia przed administracją zakładów karnych dodatkowe zadania. Z art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy o SW wynika, że jednym z podstawowych zadań Służby Więziennej jest zapewnienie osobom skazanym na karę pozbawienia wolności lub tymczasowo aresztowanym, a także osobom, wobec których są wykonywane kary pozbawienia wolności i środki przymusu skutkujące pozbawieniem wolności, opieki zdrowotnej.

24. Skazany ma prawo do odpowiednich - ze względu na zachowanie zdrowia - świadczeń zdrowotnych (art. 102 pkt 1 k.k.w.). Artykuł 115 k.k.w. określa zasady, na jakich to prawo ma być skazanemu zapewnione. Usunięcie z art. 115 § 9 k.k.w. sformułowania o brakach w wyposażeniu więziennych zakładów opieki zdrowotnej w odpowiedni sprzęt, jako szczególnej przesłance uprawniającej do korzystania ze świadczeń pozawięziennych zakładów opieki zdrowotnej, wynika z faktu, iż nie jest to ani jedyny, ani najważniejszy powód korzystania ze świadczeń pozawięziennej służby zdrowia. Stwarza to możliwości szerszego niż dotąd korzystania przez skazanych z opieki pozawięziennych podmiotów leczniczych (zob. w szczególności art. 115 § 4-6 k.k.w., tezy do tego przepisu oraz powołane w nich przepisy wykonawcze).

25. Zmiana art. 153 § 2 k.k.w. rodzi pewną refleksję niedosytu. Wydaje się, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy względy zdrowotne łączą się ze społecznymi, respektowanie zasady humanitaryzmu i poszanowanie godności ludzkiej skazanego (art. 4 § 1 k.k.w.) może uzasadniać potraktowanie sytuacji zdrowotnej skazanego jako podlegającej ocenie w kategorii ważnych względów osobistych lub rodzinnych. Może to mieć miejsce wówczas, gdy brak pomyślnych rokowań leczenia nie zależy od tego, czy prowadzone jest w warunkach wolnościowych czy więziennych. W takim przypadku nie wchodzi w rachubę pojęcie ciężkiej choroby, jako przesłanki obligatoryjnej przerwy, bowiem - zgodnie z treścią art. 150 § 2 k.k.w. - za ciężką chorobę uznaje się tylko taki stan skazanego, w którym umieszczenie go w zakładzie karnym może zagrażać życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo. Względy humanitarne powinny

w takich przypadkach - zwłaszcza gdy mamy do czynienia z zaawansowanym stadium choroby nieuleczalnej - dawać sądowi podstawę do udzielenia przerwy, a w dalszej kolejności ewentualnego zawieszenia postępowania wykonawczego (art. 15 § 2 k.k.w.).

26. Okres przerwy, o której mowa w art. 153 § 2 k.k.w. nie może przekroczyć roku. Może on być określony jednorazowo lub składać się z kilku krótszych przerw.

27. Przesłanką formalną udzielenia dalszej przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności jest ustalenie, że łączny okres przerwy udzielonej dotychczas nie przekroczył roku. Jeżeli skazany wykorzystał już maksymalny okres, na który mogła być udzielona przerwa, stanowi to okoliczność wyłączającą postępowanie w przedmiocie dalszej przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, skutkującą koniecznością umorzenia tego postępowania.

28. Fakt osadzenia skazanego w zakładzie karnym po ukończeniu wykorzystywania udzielonej przerwy i złożenie wniosku o udzielenie dalszej (kolejnej) przerwy już po powrocie do jednostki penitencjarnej w sposób definitywny wyklucza możliwość udzielenia dalszej przerwy jako kontynuacji poprzedniej. Ponadto, z uwagi na ograniczenie wynikające z art. 153 § 3 k.k.w., niedopuszczalne jest udzielenie skazanemu nowej przerwy, jeżeli od zakończenia poprzedniej nie upłynął jeszcze rok. Należy jednak zauważyć, że wskazane wyłączenie odnosi się jedynie do przerwy udzielanej w oparciu o przesłanki z art. 153 § 2 k.k.w., zatem z uwagi na ważne względy rodzinne lub osobiste skazanego. Jeżeli jednak skazany złożył wniosek o udzielenie dalszej przerwy przed upływem terminu przerwy uprzednio mu udzielonej, fakt rozpoznania tego wniosku po upływie tego terminu, a nawet po przyjęciu do zakładu karnego, nie stoi na przeszkodzie udzieleniu dalszej przerwy, jeżeli dotychczasowy okres przerwy był krótszy niż rok. W takim przypadku roczny okres, na jaki może być łącznie udzielona przerwa, należy liczyć od dnia, w którym stało się wykonalne pierwsze postanowienie udzielające przerwy. Należy tu stosować odpowiednio zasady dotyczące odroczenia wykonania kary (zob. tezy 33-41 do art. 151).

29. Artykuł 153 § 3 k.k.w. precyzyjnie określa zasady udzielania kolejnej przerwy po ukończeniu poprzedniej. Zasadą jest, że udzielenie nowej przerwy może nastąpić dopiero po upływie roku od daty ukończenia poprzedniej. Jednak przewidziany został wyjątek od tej zasady - w przypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby skazanego albo gdy zachodzi inny wypadek losowy. W tych sytuacjach nowa przerwa może być udzielona bezpośrednio po odbyciu poprzedniej przerwy, a więc przed upływem roku, nawet bez konieczności powrotu skazanego do zakładu karnego.

30. Wypadek losowy, jako jedna z przesłanek odstępstwa od zasady określonej w art. 153 § 3, to zdarzenie nagłe o charakterze wyjątkowym, które dotknęło skazanego lub jego najbliższych (śmierć, pożar, powódź lub inna klęska żywiołowa itp.). Nie można za taki wypadek uznać urodzenia dziecka, ślubu najbliższego członka rodziny, nasilenia prac polowych, "klęski" urodzaju itp. Zatem analizowane pojęcie, jako jeden z wyjątków od zasady określonej w art. 153 § 3 k.k.w., nie podlega wykładni rozszerzającej. Słusznie podkreślono w orzecznictwie (postanowienie SA w Katowicach z dnia 12 czerwca 2002 r., II AKz 363/02, Prok. i Pr. 2003, nr 1, poz. 33, LEX nr 56977), że brak powodów do uznania trudnej sytuacji skazanego za "inny wypadek losowy" w rozumieniu art. 153 § 3 k.k.w., oceniany w kategoriach zdarzenia nagłego o charakterze wyjątkowym, które dotknęło skazanego lub jego najbliższych, czego rozmiar porównywany jest z klęską żywiołową.

31. W wyniku nowelizacji z 2011 r. do przerwy ma zastosowanie zasada wyrażona w art. 151 § 4 i 5 k.k.w., a więc udzielając przerwy w wykonaniu kary sąd może zobowiązać skazanego do podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej, zgłaszania się do wskazanej

jednostki Policji w określonych odstępach czasu albo poddania się odpowiedniemu leczeniu lub rehabilitacji, oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych. Jeżeli skazany został zobowiązany do wykonania powyższych obowiązków sąd penitencjarny stosuje odpowiednio art. 14 k.k.w.

32. Znowelizowany w 2011 r. art. 153 § 5 k.k.w. nadal przewiduje wyjątek od zasady wyrażonej w art. 3 § 2 k.k.w., wiążącej właściwość sądu penitencjarnego z miejscem pobytu skazanego, jednak czyni to w sposób bardziej racjonalny niż poprzednio. Sądem penitencjarnym właściwym miejscowo do udzielania dalszych przerw, w ramach rocznego okresu, jak również przerwy, o której mowa w art. 153 § 3 k.k.w., nadal jest sąd, który udzielił pierwszej przerwy. To stanowisko wypracowane przez orzecznictwo (zob. uchwała SN z dnia 27 lipca 1972 r., VI KZP 28/72, OSNKW 1972, nr 10, poz. 153, LEX nr 18476) znalazło umocowanie ustawowe nowelą art. 153 § 5 k.k.w. z 2003 r. Zmiana brzmienia art. 153 § 5 k.k.w. wprowadzona nowelą z 2011 r. ograniczyła ten wyjątek tylko do sytuacji, gdy skazany pozostaje na wolności.

33. Jeżeli skazany ubiega się o udzielenie przerwy po powrocie do zakładu karnego, zastosowanie ma ogólna zasada wyrażona w art. 3 § 2 k.k.w. Zmiana brzmienia art. 153 § 5 k.k.w. podyktowana została tym, że dotychczasowa redakcja tego przepisu znacznie utrudniała procedowanie w sytuacji, gdy skazany powrócił do zakładu karnego i przebywa w zakładzie położonym poza obszarem działania sądu penitencjarnego właściwego dla miejsca pobytu skazanego na wolności.

34. Wniosek o udzielenie przerwy może złożyć sądowy kurator zawodowy (art. 173 § 2 pkt 6 k.k.w.) oraz dyrektor zakładu karnego (art. 153 § 2a k.k.w. dodany w wyniku nowelizacji z 2011 r.). Należy przyjąć, że uprawnienia sądowego kuratora zawodowego i dyrektora zakładu karnego do składania wniosków o udzielenie przerwy dotyczą też przerwy obowiązkowej, udzielanej na podstawie art. 150 k.k.w. w zw. z art. 151 § 1 k.k.w.

35. Wniosek skazanego o udzielenie przerwy w wykonywaniu kary pozbawienia wolności podlega opłacie (art. 15 ust. 1 pkt 2 u.o.s.k.).